

TOPLUMSAL CİNSİYET ROLÜ TUTUMLARI, ROMANTİK İLİŞKİLERDE AKILCI OLMAYAN İNANÇLAR VE İLİŞKİ DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİLER

Ferda Şule KAYA*
Saadet Ecem YÜCEOL**

ÖZET

Bu araştırmanın amacı toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve ilişki doyumu arasındaki ilişkileri incelemektir. Ayrıca çalışma cinsiyet, anne ve baba eğitim düzeyi, yerleşim yeri, ilişki durumu ve ilişki süresi gibi demografik özellikler açısından da analiz edilmiştir. Çalışmanın örneklemini Hacettepe Üniversitesi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi'ne devam etmekte olan lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem, 127'si kadın (%56,4), 98'i erkek (%43,6) olmak üzere toplam 225 kişiden oluşmaktadır. Veri toplama araçları Kişisel Bilgi Formu, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği ve İlişki Doyumu Ölçeği'dir. Araştırmanın temel değişkenleri arasında yapılan korelasyon analizi sonucuna göre toplumsal cinsiyet rolleri eşitlikçi oldukça romantik ilişkilere yönelik akılcı olmayan inançlar azalmakta olduğu görülmüştür. İlişki doyumunu yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla yapılan regresyon analizi sonucunda Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği alt boyutlarından erkek cinsiyet rolü ve geleneksel cinsiyet rolünün, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar ölçeği alt ölçeklerinden farklı düşünmek, fiziksel yakınlık, aşırı beklentiler ve cinsiyet farklılıkları boyutlarının ilişki doyumunu yordayıcı etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Toplumsal cinsiyet rolü tutumları, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar, ilişki doyumu.*

ABSTRACT

THE RELATIONSHIPS BETWEEN GENDER ROLE ATTITUDES, IRRATIONAL RELATIONSHIP BELIEFS AND RELATIONSHIP SATISFACTION

The purpose of this study is to examine the relationships between gender role attitudes, irrational relationship beliefs and relationship satisfaction. Also, mentioned variables which are considered to be related with gender, university, class, parents education level, income level and relationship

* Dr., İstanbul Bilim Üniversitesi Psikoloji Bölümü (kaya.s2565@gmail.com)

** MA., Uzman Psikolog, (ecemocal@gmail.com)

YDÜ Sosyal Bilimler Dergisi, C. XI, No. 2, (Ekim 2018)

Geliş: 20.09.2018

Kabul: 16.10.2018

Bu makaleden alıntı yapmak için: Kaya, F. Ş., & Yüceol, S. E. (2018). Toplumsal cinsiyet rolü tutumları, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiler. *YDÜ SOSBİLDER*, 11(2), 32-58.

duration were included to the analysis. The study sample is composed of students who are studying at Hacettepe University, Middle East Technical University and Gazi University. Sample consist of 127 Women (%56,4) and 98 Men (%43,6) total 225 students. Gender Roles Attitude Scale, Irrational Romantic Relationship Beliefs Scale and Relationship Assessment Scale were used to collect data. Correlation analysis is used to determine the relations between basis variables of the study. The results of the study show that there are correlations between Gender Roles Attitude Scale subscales and Irrational Romantic Relationship Beliefs Scale subscales. According to the results, when people have more egalitarian attitudes, have less irrational beliefs. Regression analysis was conducted to determine the predictor variables of relationship satisfaction.

Keywords: *Gender role attitudes, irrational romantic relationship beliefs, relationship satisfaction.*

1. Giriş

Romantik ilişkiler, günümüze kadar birçok araştırmacı tarafından çalışılmış, farklı değişkenlerle ilişkisi incelenmiş ve kişilerin hayatlarındaki önemi ortaya koyulmuştur (Furman&Shaffer, 2003; Dönmez, 2009; Buehler & Wells, 1981; Collins, 2003). Kalkan ve Yalçın (2012)’a göre sağlıklı ve işlevsel bir romantik ilişki “aşk, bağlanma, duygusal destek, ait olma” gibi özellikleri içerir; insanın yaşamını zenginleştirir ve iyilik haline katkı sağlar (Kalkan ve ark., 2012).

Sternberg (1986)’in ortaya koyduğu Üçgen Aşk Kuramı’na göre romantik ilişkinin “yakınlık”, “tutku” ve “bağlılık” bileşenlerinden oluştuğu söylenir. Araştırmalarda yakınlık ve bağlılık bileşenleri ile ilişki doyumu ve yaşam doyumu arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Madey & Rodgers, 2009; Özgüngör & Kapıkıran, 2011).

Romantik ilişkilerin kalitesini belirleyen öncelikli değişkenlerden biri, ilişki doyumdur. İlişki doyumu insanların ilişkilerine yönelik kişisel değerlendirmeleridir. Sabatelli (1988) ilişki doyumunu, kişinin beklentileriyle partnerinin davranışları arasındaki ilişki olarak açıklamıştır.

İlişki doyumu ile ilişkili olan değişkenleri belirlemek amacıyla yapılan çeşitli çalışmalarda, önemli değişkenlerden birinin de akılcı olmayan inançlar olduğu görülmektedir (Saraç, 2013; Sarı, 2008; Eidelson & Epstein, 1982; Uebelacker & Whisman, 2005; Stackert&Bursik, 2003). Akılcı olmayan inançlar ilişkiye ve partnere yönelik abartılmış, gerçekçi olmayan, değişime dirençli ve katı inançlardır (Ellis & Dryden, 1997). Literatürde akılcı olmayan inançların ilişki kalitesini olumsuz yönde etkilediğine yönelik sonuçlara ulaşan çalışmalarda, akılcı olmayan inançlar arttıkça ilişki doyumunun azalmakta olduğu (Eidelson & Epstein,

1982; Stackert & Bursik, 2003); ayrıca bireylerin daha fazla olumsuz iletişim tarzları kullanmakta ve akılcı olmayan inançların problem çözme tarzlarını olumsuz yönde etkilemekte olduğu görülmüştür (Reed & Dubow, 1997).

Bireylerin günlük hayatlarındaki rollerini, sorumluluklarını, birbirleriyle olan iletişim ve ilişkilerini etkileyen temel kavramlardan biri de toplumsal cinsiyettir. Toplumsal cinsiyet, kadın ya da erkek olmaya toplumun yüklediği anlamları; toplumsal cinsiyet rolleri ise toplumun kadın ve erkeklerden cinsiyetleriyle ilişkili beklentilerini ifade eder (Dökmen, 2010). Eşitlikçi toplumsal cinsiyet rol tutumuna sahip olmanın evlilik ve psikopatoloji ilişkisinde, psikopatolojinin düzeyini etkilediği; ayrıca eşitlikçi tutuma sahip olanların geleneksel tutuma sahip olanlara göre psikolojik iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür (Yüksel & Dağ, 2014; Arıcı, 2011).

Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlar değerlendirilirken romantik ilişkide olan bireylerin görüş ve tutumlarının kadın-erkek ilişkisinde daha net açığa çıkabileceği düşünülmektedir. Ayrıca romantik ilişkilerle ilgili yapılan çalışmalarda ilişki doyumu olduğu ve ilişki doyumunu etkileyen başlıca değişkenlerden birinin de akılcı olmayan inançlar olduğu görülmektedir.

1.1. Akılcı Olmayan İnançlar

Akılcı Duygusal Davranış Terapisine(ADDT) göre akılcı ve akılcı olmayan inançlar olmak üzere iki tür inanç vardır. Akılcı inançlar esnek, kesinlik ve zorunluluk ifadelerinden uzak, sağlıklı duyguların ortaya çıkmasını sağlayan, kişilerin hedeflerine ulaşmasına yardımcı olan inançlardır (Ellis & Dryden, 1997). Akılcı olmayan inançlar katıdır, kesin talep ve beklentileri, zorunlulukları içerir (Saraç, 2013). Ellis (1993) akılcı olmayan inançları “kişinin kendisine dayatmaları”, “başkalarına yönelik dayatmalar” ve “yaşama ilişkin dayatmalar” olarak üç temel kategoride ele almıştır.

ADDT’ye göre akılcı olmayan inançlar temelde dört düşünce süreci şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bunlardan ilki “facialaştırma” bir durumu olduğundan daha kötü, hatta olabilecek en kötü durum olarak algılamaktır. Bir diğeri “engellenmeye karşı düşük tolerans”tır. Olumsuz bir yaşantının katlanılamaz olduğunu düşünmeyi, bu yaşantıyı tolere edememeyi ifade eder.

1.2. Romantik İlişki İnançları

Sullivan ve Schwebel (1995)’e göre romantik ilişkilerle ilgili inançlar bireylerin

ilişkilerine ve partnerlerine yönelik beklentilerinden, yaşanan olayları algılama biçimlerinden oluşur (Akt. Saraç, 2013). Eidelson ve Epstein (1982) rasyonel olmayan ilişki inançlarının ilişkiye etkilerini ölçmek amacıyla yürüttükleri çalışmada, ilişki inançlarını “anlaşmazlık yıkıcıdır”, “zihin okuma beklentisi”, “cinsel mükemmellik”, “kadın ve erkek farklıdır”, “eşler değişmez” olarak kategorilere ayırmışlardır. Yapılan araştırmalarda akılcı olmayan ilişki inançlarının romantik ilişkilere ve evliliklere olumsuz etkileri olduğu ortaya koyulmuştur (Addis & Bernard, 2002; Whisman & Friedman, 1998; Uebelacker & Whisman, 2005; Baucom ve ark., 1989).

1.3. Toplumsal Cinsiyet

Cinsiyet, kadın ve erkek olmanın biyolojik yönünü ifade eder. Toplumsal cinsiyet ise toplumun kadın ve erkeğe yüklediği kültürel ve psikolojik özellikleri içeren anlamlardır. Toplumsal cinsiyet kültürüne göre farklılık gösterse de kadınları genellikle feminen (kadınsı), erkekleri ise genellikle maskülen (erkeksi) olarak sosyalleştirilirler (Dökmen, 2010).

Toplumsal cinsiyet kimliği (gender identity), kişinin kendisini kadın ya da erkek olarak hissetmesi, tanımlamasıdır (Surinya, 1997). Cinsel kimlik (sexual identity) cinsel yönelimi ifade etmek için kullanılır (Dökmen, 2010).

Toplumsal cinsiyet rolü (gender role), kültürün kadından ve erkekten beklentilerini ifade eder. Genellikle erkeklerin maskülen, kadınların feminen cinsiyet rolü benimsemeleri beklenir (Helgeson, 2012).

1.4. İlişki Doyumu

İlişki doyumunun kuramsal temeli Thibaut ve Kelley (1961) 'e göre Etkileşim Kuramı'na dayanmaktadır. Bu kurama göre bireyler ilişkiden ne kadar doyum aldıklarına karar verirken öznel ölçütler kullanırlar, bu ölçütler Thibaut ve Kelley (1959)'nin kuramında “karşılaştırma düzeyi” ve “seçenekler arası karşılaştırma düzeyi” olarak adlandırılmıştır. Bireylerin ilişkilere yönelik bireysel yaşantı ve gözlemlerinin sonucunda oluşturduğu bu karşılaştırma düzeyi doyum ve doyumsuzluk boyutları arasındaki orta noktayı ifade etmektedir. İlişkiye yönelik değerlendirmeler bu noktanın üzerindeyse birey ilişkiyi doyum verici, altındayse ilişkiyi doyumsuz olarak değerlendirmektedir. İkinci standart olan seçenekler arası karşılaştırma düzeyinde ise kişinin mevcut ilişkisinden elde ettiği doyum ile olası başka bir ilişkiden elde edeceği doyuma yönelik beklentilerini temsil eder.

1.5. Akılcı Olmayan İnançlar ve İlişki Doymu

Yapılan araştırmalarda bireylerin partnere ve ilişkiye yönelik görüşlerini idealize ettiğinde, katı standartlar belirlediğinde ilişkiden daha az doyum aldıkları görülmüştür (Knee ve ark., 2003; Campbell ve ark., 2010). İnanç ve beklentilerin ilişki doyumuna yaptığı bu etki göz önünde bulundurulduğunda, akılcı olmayan inançların araştırmaya dahil edilmesi gerekli görülmektedir.

Üniversite öğrencileri örnekleminde yapılan bir çalışmada Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeğinin alt boyutlarından aşırı beklentiler ve farklı düşünmek boyutlarından alınan puanlar arttıkça ilişki doyumunun da arttığı; cinsiyet farklılıkları ile ilgili akılcı olmayan inançlar arttıkça da ilişki doyumunun düştüğü bulunmuştur (Sarı, 2008). Başka bir çalışmada da aşırı beklentiler ve cinsiyet farklılıkları ile ilgili benzer bulgular elde edilmiş; ayrıca fiziksel yakınlık ve farklı düşünmek boyutları ile ilişki doymu arasında olumsuz yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Saraç, 2013). Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların zihin okuma, kadın ve erkek birbirini anlayamaz, anlaşmazlık yıkıcıdır ve cinsel mükemmellik boyutlarında daha fazla akılcı olmayan inanç sahibi oldukça ilişki doyumunun azalmakta olduğu görülmüştür (Beştav, 2007).

1.6. Akılcı Olmayan İnançlar ve Toplumsal Cinsiyet

Toplumsal cinsiyet rolleri ile ilişkiye yönelik inançların ilişkisi çeşitli araştırmalarla desteklenmektedir. Üniversite öğrencilerinin gelecekteki eşlerinden ve kendilerinden beklentilerinin araştırıldığı bir çalışmada toplumsal cinsiyet rolleri ile kişinin ilişkiye ve partnere yönelik beklentileri arasında anlamlı ilişkiler olduğunu bulunmuştur (Ganong & Coleman, 1992). Yine üniversite öğrencileri örnekleminde yapılan bir çalışmada toplumsal cinsiyet rolü tutumları eşitlikçi oldukça akılcı olmayan inançların azaldığı bulunmuştur (Çavdar, 2013).

1.7. Araştırmanın Amacı ve Problem Cümleleri

Bu araştırmanın amacı, romantik ilişki doymu, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar arasındaki ilişkileri incelemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların ilişki doymu üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?

Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar cinsiyet, yerleşim yeri, anne ve babanın eğitim durumu, ilişki durumu ve ilişki süresine göre farklılık göstermekte midir?

Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar ile cinsiyet, yerleşim yeri, anne ve babanın eğitim durumu, ilişki durumu ve ilişki süresi değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

İlişki doyumu cinsiyet, yerleşim yeri, anne ve babanın eğitim durumu, ilişki durumu ve ilişki süresi değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?

2. Yöntem

2.1. Katılımcılar

Araştırmanın örneklemini Hacettepe Üniversitesi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi'nde çeşitli bölümlerde lisans eğitimine devam etmekte olup bir romantik ilişki içerisinde olan 225 öğrenci oluşturmaktadır. Toplam 227 kişiden veri toplanmış ancak çok sayıda soruya yanıt vermemiş 2 katılımcı araştırmaya dahil edilmemiştir.

Veriler "kolay ulaşılabilir örnekleme" yöntemi kullanılarak, gönüllü öğrencilerden, üniversite kampüslerinde öğrencilere bireysel olarak ulaşılarak toplanmıştır. Kişilerden bireysel olarak toplandığı için üniversitelerden izin alınmamıştır. Katılımcıların yaşları 18-30 arasında değişmektedir ve örneklemin yaş ortalaması 21.54'tür (ss=2.17). Katılımcıların 127'si kadın (%56.4), 98'i erkektir (%43.6). Kadınların yaş ortalaması 21.29 (ss=1.94), erkeklerin yaş ortalaması 21.86'dır (ss=2.40). Eğitim görülen üniversite açısından bakıldığında 74 (%32.9) katılımcının Hacettepe Üniversitesi, 85 (%37.8) katılımcının Ortadoğu Teknik Üniversitesi, 66 (%29.3) katılımcının ise Gazi Üniversitesi'ne devam ettiği görülmektedir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla Kişisel Bilgi Formu, Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği (TCRTÖ), Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği (RAINÖ) ve İlişki Doyumu Ölçeği kullanılmıştır.

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu, çalışmada katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim gördükleri üniversite, bölüm, sınıf, anne ve babanın eğitim durumu, ailenin ortalama aylık geliri, hayatlarının çoğunu geçirdikleri yer gibi demografik özellikleri hakkında bilgi edinmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Ayrıca içinde buldukları romantik ilişkinin ne kadar süredir devam ettiğine yönelik bir soru bulunmaktadır.

2.2.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği

Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. 38 maddeden oluşan likert tipi bir ölçektir. Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum cümleleri için katılımcılar; tamamen katılıyorsa 5 puan, katılıyorsa 4 puan, kararsızsa 3 puan, katılmıyorsa 2 puan, kesinlikle katılmıyorsa 1 puan almaktadırlar. Geleneksel tutum cümleleri için ise yukarıda belirtilenin tam tersi olacak şekilde puanlama yapılmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 190, en düşük puan 38'dir. Ölçekten alınan puanların yüksek olması eşitlikçi tutuma, düşük olması geleneksel tutuma işaret etmektedir. Ölçeğin geliştirilme çalışmasında toplam Cronbach's Alfa iç güvenirlik katsayısı .92 olarak bulunmuştur (Zeyneloğlu & Terzioğlu, 2011). Bu çalışmadan elde edilen iç tutarlılık katsayısı ise .92'dir. Ölçek; Eşitlikçi Cinsiyet Rolü, Kadın Cinsiyet Rolü, Evlilikte Cinsiyet Rolü, Geleneksel Cinsiyet Rolü ve Erkek Cinsiyet Rolü ile birliktebeş alt boyuttan oluşmaktadır.

2.2.3. Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği.

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik akılcı olmayan inançlarını belirleyebilmek için Sarı (2008) tarafından geliştirilen bu ölçek kullanılmıştır. Ölçek 30 maddeden ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; Aşırı Beklentiler (21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29 numaralı maddeler), Sosyal Zaman Kullanımı (16, 17, 18, 19, 20, 22 numaralı maddeler), Zihin Okuma (5, 6, 7, 8, 9, 10 numaralı maddeler), Farklı Düşünmek (1, 2, 3, 4 numaralı maddeler), Fiziksel Yakınlık (14, 15, 30 numaralı maddeler) ve Cinsiyet Farklılıkları (11, 12, 13 numaralı maddeler) olarak belirtilmiştir. 1 (hiç katılmıyorum) ile 5 (tamamen katılıyorum) arasında puanlanan Likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin 1. ve 22. Maddeleri tersten puanlanmaktadır. Ölçekten alınan puanlar yükseldikçe bireyin romantik ilişkilere yönelik akılcı olmayan inançları da artmaktadır. Ölçekten alınabilecek en

yüksek puan 150, en düşük puan 30'dur. Ölçeğin geliştirilme çalışmasında genel toplam puanı için bulunan Cronbach Alfa katsayısı .85'tir. Bu çalışmada, iç tutarlılık katsayısı .87 olarak bulunmuştur. Ölçek; Aşırı Beklentiler, Sosyal Zaman Kullanımı, Zihin Okuma, Farklı Düşünmek, Fiziksel Yakınlık ve Cinsiyet Farklılıkları alt boyutlarından oluşmaktadır.

2.2.4. İlişki Doyumu Ölçeği

Katılımcıların ilişki doyumlarına ilişkin veri elde etmek amacıyla, Hendrick (1988) tarafından geliştirilen İlişki Doyumu Ölçeği (Relationship Assesment Scale) kullanılmıştır (Hendrick, 1988). Ölçek 7 maddeden oluşmaktadır. Yedi basamaklı Likert tipi bir ölçektir. Ölçekteki 4. ve 7. maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, katılımcının ilişki doyumunun yüksek olduğuna, düşük puanlar ilişkiden alınan doyumun düşük olduğuna işaret etmektedir.

İlişki Doyumu Ölçeği Curun (2001) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçeğin orijinaline uygun olarak, Türkçe formunun tek faktörlü bir yapısı bulunmaktadır ve iç tutarlılık katsayısı .86 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada iç tutarlılık katsayısı hesaplandığında da aynı şekilde .86 sonucu elde edilmiştir.

3. Bulgular

Araştırmada 225 katılımcının verilerinin normallik, doğrusallık ve varyansların homojenliği test edilmiş, değişkenlerin açırı uçta değerler alıp almadığı incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda, çok değişkenli aşırı değerlerin Mahalanobis uzaklığına ($p < 0.01$); tek değişkenli aşırı değerlerin z dağılımına ($|z| \geq 3.29$) göre değerlendirilmesi sonucu (Tabachnick ve Fidell, 2007) uç değer taşıyan katılımcı olmadığı görüşmüş ve tüm değişkenler için normallik varsayımı karşılandığı için parametrik analizler yürütülmüştür.

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda toplanan verilere uygulanan istatistiksel analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Bulguların değerlendirilmesi amacıyla SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Mac 20.0 programı kullanılmıştır.

3.1. Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu aşamasında cinsiyet, yerleşim yeri, anne ve babanın eğitim düzeyleri, ilişki durumu, ilişki süresi ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği ve İlişki Doyumu Ölçeği'nden

alınan puanlar arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumları, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar ve İlişki Doyumunun yerleşim yeri değişkenine bağlı farklar gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Tablo 1. Cinsiyet Değişkenine Göre Araştırma Değişkenlerinden Alınan Puanlar İçin Yapılan t-Testi Sonuçları

	Kadın		Erkek		t	p
	Ort	ss	Ort	ss		
Kadın Cinsiyet Rolü	34.10	5.20	30.61	6.68	4.26***	0.00
Evlilikte Cinsiyet Rolü	37.93	2.54	34.96	3.76	6.73***	0.00
Geleneksel Cinsiyet Rolü	32.90	5.57	28.65	5.92	5.52***	0.00
Erkek Cinsiyet Rolü	26.06	3.69	24.82	3.87	2.44*	0.02

* $p < .05$, *** $p < .001$

Araştırmada yapılan t-testi analizi sonucunda cinsiyet değişkeni ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği'nin alt boyutların arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumları, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar ve İlişki Doyumunun yerleşim yeri değişkenine bağlı farklar gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizinin sonuçlarına göre yerleşim yeri değişkeninin sadece TCRTÖ alt ölçeği olan kadın cinsiyet rolü boyutu üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Tukey testi kullanılarak yapılan gruplararası karşılaştırma sonuçlarına göre hayatının çoğunluğunu büyük şehirde geçiren katılımcıların puan ortalaması köy, kasaba ya da ilçede yaşayan katılımcıların puan ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksektir

Tablo 2. Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Araştırma Değişkenlerinden Alınan Puanlar İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	İlkokul		Ortaokul/Lise		Üniversite		F
	Ort	ss	Ort	ss	Ort	ss	
TCRTÖ							
Eşitlikçi	35.84	3.94	37.65	3.04	37.19	3.29	5.01*
Kadın	30.43	6.41	32.92	5.95	33.65	5.83	4.96*
Evlilik	35.36	4.25	37.20	2.63	36.89	3.46	5.30*
Geleneksel	29.09	6.69	31.39	5.71	31.98	5.84	4.07*
RAİNÖ							
Fiziksel	7.25	2.86	6.97	2.88	6.11	2.49	3.47*

* p<.05

Anne eğitim düzeyi değişkeni açısından bakıldığında, TCRTÖ alt ölçeklerinden eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve RAİNÖ alt ölçeklerinden fiziksel yakınlık boyutu ile anlamlı ilişki gösterdiği görülmektedir. Eşitlikçi cinsiyet rolü boyutundan alınan puanlara göre annesi ilkököl mezunu olan öğrencilerin puan ortalaması, annesi ortaokul ya da lise mezunu öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha düşüktür.

Kadın cinsiyet rolü boyutuna bakıldığında annesi ilkököl mezunu olan öğrencilerin puan ortalamasının annesi ortaokul ya da lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin ortalamasından anlamlı düzeyde daha düşük olduğu görülmektedir. Evlilikte cinsiyet rolü boyutuna göre annesi ilkököl mezunu olan öğrenciler annesi ortaokul ya da lise ve üniversite mezunu olan öğrencilere göre daha düşük puan almışlardır.

Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan alınan puanlara göre annesi ilkököl

mezunu olan öğrencilerin puan ortalamasının ($X = 29.09$, $ss = 6.69$) annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin puan ortalamasından daha düşük olduğu bulunmuştur. RAINÖ alt ölçeklerinden, fiziksel yakınlık alt boyutundan alınan puanlara göre annesi ilkököl mezunu olan öğrencilerin ortalamaları annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 3. Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Araştırma Değişkenlerinden Alınan Puanlar İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	İlkokul		Ortaokul/Lise		Üniversite		
	Ort	ss	Ort	ss	Ort	ss	F
TCRTÖ							
Eşitlikçi	35.16	4.30	37.15	3.08	37.35	3.35	4.43*
Kadın	30.03	6.69	31.67	6.21	33.64	5.76	5.06*
Evlilik	34.28	5.08	37.15	2.57	36.80	3.37	7.15**

* $p < .05$, ** $p < .01$

Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumları, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar ve İlişki doyumuna baba eğitim düzeyi değişkeni açısından bakıldığında TCRTÖ alt ölçeklerinden eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü ve evlilikte cinsiyet rolü boyutlarında anlamlı ilişki bulunmuştur. RAINÖ alt boyutları ve ilişki doyumu puanları ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır.

Tablo 3'ten izlenebileceği gibi babası ilkököl mezunu olan öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü puan ortalamaları babası ortaokul ya da lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin ortalamalarından anlamlı düzeyde daha düşüktür. Bu durum baba eğitim düzeyinin eşitlikçi cinsiyet rolü konusunda baba eğitim düzeyinin fark yarattığını göstermektedir.

Evlilikte cinsiyet rolü boyutundan alınan puanlara göre babası ilkököl mezunu olan öğrencilerin puan ortalamaları babası ortaokul ya da lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde daha düşüktür.

Tablo 4. İlişki Durumu Değişkenine Göre Araştırma Değişkenlerinden Alınan Puanlar İçin Yapılan t-Testi Sonuçları

	Flört		Sözlü/Nişanlı/Evli		t	p
	Ort	ss	Ort	ss		
Kadın Cinsiyet Rolü	32.89	5.91	29.96	7.33	2.24	.03*
İlişki Doyumu	38.98	8.15	41.96	4.85	-2.60	.01*

p<.05

İlişki durumu değişkeni için yapılan t-Testi ile karşılaştırıldığında ilişki durumu değişkeni ile TCRTÖ alt boyutlarından kadın cinsiyet rolü ve ilişki doyumu değişkenleri arasında ilişki bulunmuştur. Buna göre kadın cinsiyet rolü boyutunda flört döneminde olanlar sözlü, nişanlı ya da evli olanlardan daha yüksek puan almışlardır. Flört dönemindekilerin ilişki doyumu puanları sözlü, nişanlı ya da evli olanların ilişki doyumu puanlarından daha düşüktür. Bu durum flört döneminin, daha resmi bağ kabul edebileceğimiz sözlü, nişanlı ve evli ilişkilerden farklı olduğunu göstermektedir.

Tablo 5. İlişki Süresi Değişkenine Göre Araştırma Değişkenlerinden Alınan Puanlar İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	1-12 Ay		13-24 Ay		25+		F
	Ort	ss	Ort	Ss	Ort	Ss	
TCRTÖ							
Kadın	34.29	5.09	32.05	5.94	31.13	6.83	6.28**
Evlilik	37.41	3.20	36.39	3.44	35.98	3.60	3.99*
Geleneksel	32.95	5.82	30.11	6.04	29.64	5.95	7.57**
Erkek	26.63	3.38	24.83	3.68	24.80	4.08	6.33**
RAINÖ							
Sosyal Zaman	10.44	4.05	13.25	5.09	11.68	3.99	7.11**

p<.05, ** p<.01

Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumları, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar ve İlişki doyumuna ilişki süresi değişkeni açısından bakıldığında TCRTÖ

alt ölçeklerinden kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü boyutlarında; RAINÖ alt ölçeklerinden sosyal zaman kullanımı alt boyutunda anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre 1-12 ay süresinde ilişkisi olan katılımcıların kadın cinsiyet rolü puan ortalamaları 25 ay ve üzeri süreyle ilişkisi olanların puan ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bu durum ilişki süresinin kadın cinsiyet rolü konusunda fark yarattığını göstermektedir.

3.2. Araştırmanın Amacına Yönelik Bulgular

Araştırmanın bu aşamasında toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve ilişki doyumu değişkenleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

İlk aşamada Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği ve alt ölçeklerinden alınan puanlar, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği ve alt ölçeklerinden alınan puanlar ve İlişki Doyumu Ölçeği'nden alınan puanlar arasındaki ilişkilerin incelenmesi amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi yapılmış, bulguları Tablo 3.2.1.'de paylaşılmıştır.

İkinci aşamada ilişki doyumunu yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla aşamalı hiyerarşik regresyon analizi Tablo 6'da yapılmıştır. Hiyerarşik regresyon analizinin aşamaları ise Tablo 7'de paylaşılmıştır.

Tablo 6. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar ve İlişki Doyumu Ölçeklerinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Korelasyonlar

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1 Eşitlikçi	1													
2 Kadın	.49* *	1												
3 Evlilikte	.62* *	.58**	1											
4 Gelenekse l	.50* *	.78**	.58* *	1										
5 Erkek	.47* *	.66**	.54* *	.74* *	1									
6 TCRT top.	.70* *	.89**	.77* *	.91* *	.82* *	1								
7 Aşırı Bek.	-.03	-.25**	-.10	-.28* *	-.24* *	-.24* *	1							
8 Sosyal Zam	-.32* *	-.40**	-.39* *	-.47* *	-.42* *	-.49* *	.34 **	1						
9 Zihin Okuma	-.05	-.19**	-.10	-.29* *	-.23* *	-.23* *	.53 **	.38 **	1					
10 Farklı Düş.	-.25* *	-.27**	-.24* *	-.31* *	-.34* *	-.34* *	.01	.34 **	.16 *	1				
11 Fiziksel Yak.	-.29* *	-.69**	-.32* *	-.59* *	-.53* *	-.62* *	.24 **	.37 **	.29 **	.36* *	1			
12 Cinsiyet F.	-.15* *	-.23**	-.24* *	-.30* *	-.37* *	-.31* *	.23 **	.11	.14 *	.20* *	.24* *	1		
13 RAINÖ top.	-.25* *	-.50**	-.33* *	-.56* *	-.52* *	-.54* *	.74 **	.70 **	.74 **	.43* *	.59* *	.43 **	1	
14 İlişki Doy.	.06	-.01	.07	.01	.15* *	.05	.14 *	-.06	-.02	-.30* *	-.20* *	-.17 *	-.09	1

* p<.05 , ** p<.01

Tablo 6’da görüldüğü gibi İlişki Doyumu puanları ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ) ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği(RAINÖ)’nden alınan toplam puanların arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Bununla birlikte RAINÖ toplam puanları ile TCRTÖ toplam puanları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-.54, p<.01$).

Tablo 7. İlişki Doyumunu Yordayan Değişkenlere İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Aşamaları

Yordanan Değişken

İlişki Doyumu

(*İlişki Doyumu Ölçeği Puanı*)

Yordayıcı Değişkenler

1.Blok

↓

Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumları

(*Eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü*)

2.Blok

↓

Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar

(*Aşırı beklentiler, sosyal zaman kullanımı, zihin okuma, farklı düşünmek, fiziksel yakınlık, cinsiyet farklılıkları*)

Bu aşamada ilişki doyumunu yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Bu amaçla, sırasıyla Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği’nin alt boyutları olan eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü ile Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği’nin alt boyutları olan aşırı beklentiler, sosyal zaman kullanımı, zihin okuma, farklı düşünmek, fiziksel yakınlık ve cinsiyet farklılıkları yordayıcı değişkenler olarak analize alınmıştır. Hiyerarşik regresyon analizinin aşamaları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 8. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği Puanlarının İlişki Doyumunu Puanlarının Yordanmasına Yaptıkları Katkılara İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	R	R ²	Uyarlanmış R ²	Beta	t	F
1.Aşama						
1.Erkek Cinsiyet Rolü	.15	.02	.02	.17	1.76	5.01*
2.Geleneksel Cinsiyet Rolü	.21	.04	.04	-.30	-3.12	5.02**
2.Aşama						
1.Farklı Düşünmek	.35	.12	.11	-.23	-3.33	10.02***
2.Fiziksel Yakınlık	.38	.14	.13	-.22	-2.76	9.23***
3.Aşırı Beklentiler	.41	.17	.15	.18	2.69	8.65***
4.Cinsiyet Farklılıkları	.43	.18	.16	-.14	-2.15	8.09***

* p<.05, ** p<.01, *** p<.001

Tablo 8’de belirtildiği gibi ilk blokta girilen TCRTÖ alt boyutlarından erkek cinsiyet rolü ve geleneksel cinsiyet rolünün ilişki doyumunun yordanmasına katkıda bulunduğu görülmektedir. Buna göre erkek cinsiyet rolünün tek başına toplam varyansın %2’sini ($F_{1-223}=5.01$, $p<.05$), geleneksel cinsiyet rolü ($F_{2-222}=5.02$, $p<.01$) ile birlikte toplam varyansın %4’ünü açıkladığı görülmektedir.

İkinci blokta denkleme dahil edilen RAİNÖ alt boyutlarından farklı düşünmek ($F_{3-221}=10.02$, $p<.001$), fiziksel yakınlık ($F_{4-220}=9.23$, $p<.001$), aşırı beklentiler ($F_{5-219}=8.65$, $p<.001$) ve cinsiyet farklılıkları ($F_{6-218}=8.09$, $p<.001$) ilişki doyumunun yordanmasına katkıda bulunmaktadır. Buna göre farklı düşünmek alt boyutu denkleme girdiğinde varyans %12’ye ulaşmaktadır. Fiziksel yakınlık alt boyutu eklendiğinde varyans %14’e, aşırı beklentiler alt boyutu ile %17’ye yükselmekte ve son olarak cinsiyet farklılıkları alt boyutu denkleme girdiğinde varyans %18’e ulaşmaktadır.

4. Tartışma

Araştırmanın temel değişkenleri olan toplumsal cinsiyet rolü tutumları, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve ilişki doyumu öncelikle demografik özelliklere göre incelenmiş; cinsiyet, yerleşim yeri, anne ve baba eğitim düzeyi, ilişki durumu ve ilişki süresi değişkenleri ile anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Cinsiyet değişkeni açısından değerlendirme yapıldığında, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği'nin (TCRTÖ) alt değişkenleri olan kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü boyutlarında etkisinin olduğu görülmüştür. Belirtilen dört boyutta da kadın katılımcıların erkeklerden daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Buna göre kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları, erkeklerin ise kadınlara göre daha geleneksel oldukları söylenebilir. Bu bulgu daha önce toplumsal cinsiyet rolü tutumları konusunda yurtiçi ve yurtdışında yapılan araştırma sonuçlarıyla da tutarlılık göstermektedir (Budak, 2011; Öngen & Aytaç, 2003; Çelik ve ark., 2013; Çetinkaya, 2013; Seçgin & Tural, 2011; Surinya, 1997; Vefikuluçay ve ark., 2009; Kodan, 2013; Arıcı, 2011). Bu araştırmadan ve diğer araştırmalardan elde edilen, kadınların erkeklere göre daha bireyselliği önemseyen veya eşitlikçi tutumlara sahip olabileceği düşünülmektedir. Kulik (1999) de benzer şekilde kadınların daha eşitlikçi tutumlara sahip olmasını kadınların iş ve aile yaşamında erkeklerle eşit olma isteğiyle ilişkilendirmiştir.

Araştırmanın temel değişkenleri yerleşim yeri değişkeni açısından ele alındığında, sadece TCRTÖ alt boyutlarından kadın cinsiyet rolü boyutunda yerleşim yerinin etkisi bulunmuştur. Bir başka ifade ile hayatının çoğunu büyükşehirde geçiren katılımcıların diğer katılımcılara göre kadın cinsiyet rollerine yönelik olarak daha eşitlikçi tutum sahibi oldukları söylenebilir. Yapılan araştırmalarda kırsal bölgede büyüyen ya da kırsal bölge doğumlu olan bireylerin daha geleneksel tutumlara sahip oldukları sonuçlarına ulaşılmış, bu farklılıklar eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü boyutlarında görülmüştür (Zeyneloğlu, 2008; Çavdar, 2013; Öngen & Aytaç, 2003).

Anne eğitim düzeyi değişkenine göre annesi ilköğretim mezunu olan öğrenciler, annesi ortaokul/lise ve üniversite mezunu olan öğrencilere kıyasla daha geleneksel tutumlara sahiptir. Bu sonuç anne eğitim düzeyi yükseldikçe tutumların daha eşitlikçi olduğunu gösteren araştırma sonuçlarıyla tutarlıdır (Arici, 2011; Atiş, 2010; Çetinkaya, 2013).

Baba eğitim düzeyi değişkenine göre yapılan analizlerde TCRTÖ alt boyutlarından eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü değişkenleri ile ilişki bulunmuştur. Babası ilköğretim mezunu olan öğrenciler, babası ortaokul/lise ya da üniversite mezunu olan öğrencilerden daha fazla geleneksel tutuma sahiptir. Bu durum Arıcı (2011) 'nın çalışması ile paralellik içermektedir.

İlişki durumu değişkeni “flört” ve “sözlü, nişanlı ya da evli” olarak iki gruba ayrılmıştır. İlişki durumuna göre yapılan değerlendirmede grupların kadın cinsiyet rolü ve ilişki doyumu değişkenleri boyutlarında farklılaştıkları görülmüştür. Flört dönemindekilerin kadın cinsiyet rolü kapsamında sözlü, nişanlı ya da evlilere göre daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca flört dönemindekilerin ilişki doyumları diğer grubun bildirdiği ilişki doyumundan daha düşüktür. Bu durum literatürde ilişki doyumunun ilişki durumuna göre farklılaştığını gösteren başka çalışmalarla paralellik içermektedir (Buğa, 2009; Büyükşahin, 2006, Saraç ve ark2015). Bir başka çalışmada da sosyal çevreden onay almanın ilişkiler üzerinde etkili olduğundan söz edilmektedir (Neyer & Voigt, 2004). Sosyal onayın bireylerin ilişkilerine etki ederek, doyumunu arttırdığı düşünülebilir.

İlişki süresi değişkeni ile TCRTÖ alt boyutlarından kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü arasında ilişki bulunmuştur. Bu çalışmada bireylerin şu an yaşadıkları ilişkinin ne kadar süredir devam etmekte olduğu sorulmuştur. Uzun süreli ilişkisi olanların kısa süreli ilişkisi olanlara göre daha geleneksel tutumlara sahip olması, bireylerin daha fazla bağlılık içeren bir ilişkinin içinde olmasıyla açıklanabilir. Ayrıca bu çalışmada sözlü, nişanlı ya da evli bireylerin flört aşamasındaki bireylere göre daha geleneksel tutumlara sahip oldukları bulunmuştur. Aynı etkiler ilişki süresi uzun olanlar için de geçerli olmuş ve bu yüzden paralel sonuçlar elde edilmiş olabilir.

Araştırmanın temel değişkenleri olan romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ile toplumsal cinsiyet rolü tutumları arasında ilişki bulunmuştur. Elde edilen sonuçlara göre daha geleneksel tutumlara sahip oldukça romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar artmakta, daha eşitlikçi oldukça romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar azalmaktadır. Ölçeklerin alt boyutları arasında da ilişkiler bulunmuştur. Buna göre; eşitlikçi cinsiyet rolü ve evlilikte cinsiyet rolü ile sosyal zaman kullanımı, farklı düşünmek, fiziksel yakınlık ve cinsiyet farklılıkları boyutlarının ilişkili olduğu görülmüştür. Eşitlikçi cinsiyet rolü ve evlilikte cinsiyet rolü bağlamında bireyler daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukça bireylerin sosyal zaman kullanımı, farklı düşünmek, fiziksel yakınlık ve cinsiyet farklılıkları ile ilgili akılcı olmayan inançları azalmaktadır.

Bireyler kadın cinsiyet rolüne yönelik daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukça sosyal zaman kullanımını, zihin okuma, farklı düşünmek, fiziksel yakınlık ve cinsiyet farklılıkları boyutlarında akılcı olmayan inançları azalmaktadır.

Geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü bağlamlarında değerlendirildiğinde ise romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların tüm boyutları ile negatif yönde ilişki bulunmuştur. Geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü boyutlarında bireyler daha geleneksel oldukça akılcı olmayan inançları artmaktadır.

Toplam puanlar ve alt boyut puanları arasındaki ilişkiler incelendiğinde, tüm ilişkilerin aynı yönde olduğu görülmektedir. Buna göre toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlar geleneksel oldukça romantik ilişkilere yönelik akılcı olmayan inançlar artmaktadır. Çavdar (2013) da romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve toplumsal cinsiyet rolü tutumları arasındaki ilişkileri araştırdığı çalışmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır. Toplumsal cinsiyet ve ilişkiye ve partnere yönelik beklentiler (Ganong & Coleman, 1992); ilişkilere yönelik kalıpyargılar ve cinsiyetçilik gibi konuların ele alındığı çalışmaların sonuçları da (Sakallı & Curun, 2001) bu araştırmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Araştırmada ilişki doyumu ile TCRTÖ ve RAİNÖ toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki görülmemiş olsa da her iki ölçeğin de alt boyutlarıyla ilişki doyumu arasında ilişkiler bulunmuştur. Ayrıca ilişki doyumunu yordayan değişkenlerin belirlenmesi amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Elde edilen analiz sonuçlarına göre ilişki doyumunu ilk sırada erkek cinsiyet rolü; ikinci sırada erkek cinsiyet rolü ile birlikte geleneksel cinsiyet rolü yordamaktadır. Buna göre toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutuma sahip olmanın ilişki doyumunu arttırdığı söylenebilir. İlişki doyumunu yordayıcı değişkenlerde üçüncü sırada RAİNÖ alt ölçeklerinden farklı düşünmek boyutu, dördüncü sırada fiziksel yakınlık boyutu, beşinci sırada aşırı beklentiler boyutu, altıncı sırada ise cinsiyet farklılıkları boyutu olduğu görülmektedir. Bireylerin ilişkide farklı düşünmeye, fiziksel yakınlığa ve cinsiyet farklılıklarına yönelik akılcı olmayan inançlarının artması ilişki doyumunu düşürmektedir. Aşırı beklentilere yönelik inançların artması ise ilişki doyumunu yükseltmektedir. Analiz sonuçlarına ilişkin açıklamalar aşağıda sırasıyla paylaşılmıştır.

TCRTÖ alt boyutlarından erkek cinsiyet rollerine yönelik tutumlar eşitlikçi oldukça ilişki doyumu artmaktadır. Literatürde toplumsal cinsiyet rolü tutumları ve ilişki doyumu arasındaki ilişkileri araştıran az sayıda çalışmaya ulaşılabilmektedir. Schwarzwald ve ark. (2008)'na göre geleneksel tutuma sahip olan çiftler, eşitlikçi

tutuma sahip olan çiftlere göre ilişkiden daha az doyum almaktadırlar. Üniversite öğrencileriyle yapılan başka bir çalışmada partnerlerini androjen algılayan katılımcılar diğer katılımcılara göre daha yüksek ilişki doyumunu bildirmişlerdir (Curun, 2001). Evli çiftlerle yapılan bir çalışmada daha eşitlikçi tutumlara sahip olan çiftlerin geleneksel olanlara göre daha uyumlu bir evlilik ilişkisine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Yüksel & Dağ, 2014). Mevcut çalışmadan elde edilen bu sonuca yönelik farklı açıklamalar getirilebilir. Geleneksel çiftlerin ilişkideki rol ve sorumluluklarına yönelik düşüncelerinin, sosyal normlar tarafından belirlendiğinden daha katı ve değişmez olduğu düşünülebilir ve bu nedenle çiftler partnerler arasında olabilecek bir çatışmayı daha yıkıcı olarak algılıyor olabilirler (Schwarzwald ve ark., 2008). Eşitlikçi çiftler ise sosyal normlar ve çatışmalar tarafından daha az tehdit hissediyor olabilir, bu da algıladıkları ilişki doyumunu geleneksel çiftlere göre daha yüksek tutuyor olabilir. Bir başka açıklama da Coleman ve Ganong(1985) tarafından yapılan bir çalışmaya dayanarak yapılabilir. Üniversite öğrencileriyle yapılan bu çalışmada androjen bireylerin duygularına yönelik daha fazla içgörü sahibi, duygularını daha rahat ifade eden, hatalara karşı daha anlayışlı bireyler oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre eşitlikçi bireylerin de ilişkilerde aynı tutumlara sahip oldukları düşünülebilir ve bu tutumlar ilişki doyumunu yükseltiyor olabilir. SafiliosRothschild(1977)'a göre cinsiyetleri ayrışmamış (sex-typed) bireyler karşı cinsi, eşitlik içinde bir sevgi ilişkisi yaşayabileceği bireyler olarak görmek yerine, başa çıkılması gereken partnerler olarak görüyor olabilirler (Akt. Coleman & Ganong, 1985). Bu tutumların ilişki doyumunu azaltıcı etki yarattığı düşünülebilir.

Bu çalışmada ilişki doyumunu, TCRTÖ alt boyutlarından sadece erkek cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolüyle birlikte geleneksel cinsiyet rolünün yordamasına ilişkin, destekleyici çalışmalara rastlanmaktadır. McGovern ve Meyers(2002)'in araştırmasında eşitlikçi tutuma sahip erkekler, geleneksel olanlara göre daha yüksek evlilik doyumunu bildirmişlerdir (Akt. Yüksel & ağ, 2014). Bir başka çalışmada ise benzer şekilde, erkeklerin geleneksel cinsiyet rollerine sahip olduğu çiftlerde evlilik kalitesinin daha düşük olduğu belirtilmiştir (Stanik & Bryant, 2012). Ayrıca, erkeğin eşitlikçi tutumlara sahip olmasının, ilişkide kadının rol ve sorumluluklarıyla ilgili beklentileri de etkilemesi olasıdır. Bu nedenle erkeklerin daha eşitlikçi tutumlar benimsemesinin istenir bir durum olabileceği ve bu sayede erkek cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumlara sahip olan bireylerin ilişkilerinden daha yüksek doyum sağlayabileceği düşünülebilir.

İlişki doyumunu ile RAINÖ alt boyutlarından aşırı beklentiler, farklı düşünmek, fiziksel yakınlık ve cinsiyet farklılıkları arasında ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre farklı düşünmek, fiziksel yakınlık ve cinsiyet farklılıkları

boyutlarında daha fazla akılcı olmayan inanç sahibi oldukça ilişki doyumunun azaldığı bulunmuştur. Aşırı beklentiler boyutunda daha fazla akılcı olmayan inanç sahibi oldukça ise ilişki doyumunun arttığı görülmektedir. Her iki sonuç da literatürdeki araştırmalarla paralellik göstermektedir (Sarı, 2008; Saraç, 2013).

Aşırı beklentilerin ilişki doyumunu arttırması kültürel faktörlerle de açıklanabilir. Bireyci toplumlarda ilişkiler bağımsız bireylerin kendi gönüllü girişimleri ile oluşturulurken, Türkiye gibi toplulukçu kültürlerde ilişkiler partnerlerin birbirlerine karşı sorumlulukları üzerinden ilerlemektedir (Akt. İmamoğlu ve ark., 2011).

RAİNÖ alt boyutlarından farklı düşünmek ve cinsiyet farklılıkları ilişki doyumu ile pozitif yönde ve negatif yönde anlamlı ilişki bildiren çalışmalara rastlanmaktadır. Farklı düşünmek için de aynı çalışmalarda ilişki doyumu ile pozitif yönde, bir çalışmada ise negatif yönde ilişki bulunmuştur (Saraç, 2013; Sarı, 2008). Üniversite öğrencileriyle yapılan bir başka çalışmada partnerler arasında anlaşmazlık çıkmasının yıkıcı olduğu, kadın ve erkeğin ilişki ihtiyaçlarının farklı olduğu ve kadın ve erkeğin birbirlerini anlayamayacaklarına yönelik akılcı olmayan inançlar arttıkça ilişki doyumunun azaldığı bulunmuştur (Beştav, 2007). Bireylerin romantik ilişkilerine yönelik akılcı olmayan inançlara sahip olması, davranışlarını ve birbirleriyle iletişimlerini etkilemektedir (Sanford, 2006). Akılcı olmayan inançlar arttıkça çiftler arasında anlaşmazlık ve hayal kırıklıkları baş göstermekte, bu da romantik ilişkide çatışmalara ve ayrılıklara sebep olabilmektedir (Gizir, 2012; Addis & Bernard, 2002; Erok, 2013; Hamamcı, 2005). Bu bulguları destekler şekilde, evli bireylerle yapılan çalışmalarda, akılcı olmayan inançların evlilik uyumunu da olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Möller & Van der Merwe, 1997; Möller & Van Zyl; 1991; Yıldız,2012; Stackert & Bursik, 2003).

5. Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın örneklemini sadece Ankara ilindeki üç üniversitede öğrenim gören üniversite öğrencileri ile sınırlıdır. Benzer bir araştırma, farklı kültürlerde, farklı şehir ve üniversitelerde yapılabilir.

Yapılan araştırma sadece üniversite öğrencilerini kapsamaktadır. Elde edilen verilerin daha kapsamlı değerlendirilebilmesi ve kullanılabilmesi için farklı örneklerle de benzer çalışmalar tekrarlanabilir. İlişki durumuna göre karşılaştırma yapıldığında daha güvenilir sonuçlar elde edilmesi için gruptaki kişi sayısının kontrol edildiği bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

Addis, J., & Bernard, M. E. (2002). Marital Adjustment and Irrational Beliefs. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, 20 (1), 3-13.

Arıcı, F. (2011). *Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Algılar ve Psikolojik İyi Oluş*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Atış, Filiz., (2010). Ebelik/ Hemşirelik 1. ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.

Baucom, D. H., Epstein, N., Sayers, S., & Goldman Sher, T. (1989). The Role of Cognitions in Marital Relationships: Definitional, Methodological, and Conceptual Issues. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57 (1), 31-38.

Beştav, G. (2007). *Romantik İlişki Doyumu ile Cinsiyet, Bağlanma Stilleri, Rasyonel Olmayan İnançlar ve Aşka İlişkin Tutumlar Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Budak, B. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Aşka İlişkin Tutumları ve İlişki Doyumlarının Kişilik Özellikleri ile İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Buehler, C. J., & Wells, B. L. (1981). Counseling The Romantic. *National Council on Family Relations*, 30 (3), 452-458.

Buğa, D. (2009). *Yakın İlişkilerde İstikrar: Bağlanma Stilleri ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Bir Karşılaştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Büyükaşahin, A., (2006). Yakın İlişkilerde Bağlanım: Yatırım Modelinin Bağlanma Stilleri ve Bazı İlişkisel Değişkenler Yönünden İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Campbell, L., Simpson, J. A., Boldry, J. G., & Rubin, H. (2010). Trust, Variability in Relationship Evaluations, and Relationship Processes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 99 (1), 14-31.

Coleman, M., & Ganong, L. H. (1985). Love and Sex Role Stereotypes: Do Macho Men and Feminine Women Make Better Lovers? . *Journal of Personality and Social Psychology*, 49 (1), 170-176.

Collins, W. A. (2003). More than Myth: The Developmental Significance of Romantic Relationships During Adolescence. *Journal Of Research On Adolescence*, 13 (1), 1-24.

Curun, F. (2001). *The Effects of Sexism and Sex Role Orientation on Relationship Satisfaction*. Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Çavdar, D. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Çelik, A. S. Pasinlioğlu, T. Tan, G., & Koyuncu, H. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Eşitliği Tutumlarının Belirlenmesi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 21 (3), 181-186.

Çetinkaya, S. K. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Şiddet Eğilimlerinin ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. *Nesne Dergisi*, 1 (2), 21-43.

Dökmen, Z.Y. (2010). *Toplumsal cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Dönmez, A. (Ed.). (2009). *Yakın İlişkiler Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Eidelson, R. J., & Epstein, N. (1982). Cognition and Relationship Maladjustment: Development of a Measure of Dysfunctional Relationship Beliefs. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 50 (5), 715-720.

Ellis, A. (1993). Reflections on Rational-Emotive Therapy. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61 (2), 199-201.

Ellis, A., & Dryden, W. (1997). *The practice of rational emotive behavior therapy*. New York: Springer Publishing Company.

Erok, M. (2013). *İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar, İlişkiye Dair İnançlar, Kişilerarası Öfke, Kişilerarası İlişkiler, Problem Çözme ve Evlilik Çatışması*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

- Furman, W., & Shaffer, L. (2003). "The Role Of Romantic Relationships In Adolescent Development". P. Florsheim (Ed.) içinde, *Adolescent Romantic Relations and Sexual Behavior: Theory, Research and Practical Implications*. (s. 3-22). Denver: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Ganong, L. H., & Coleman, M. (1992). Gender Differences in Expectations of Self and Future Partner. *Journal of Family Issues*, 13 (1), 55-64.
- Gizir, C. A. (2012). İlişki İnançları Ölçeği'nin Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (2), 35-45.
- Hamamcı, Z. (2005). Disfunctional Relationship Beliefs in Marital Satisfaction and Adjustments. *Social Behaviour and Personality*, 33 (4), 313-328.
- Helgeson, V. S. (2012). *The Psychology of Gender*. New Jersey: Pearson Education.
- Hendrick, S. S., Hendrick, C., & Adler, N. L. (1988). Romantic Relationships: Love, Satisfaction, and Staying Together. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54 (6), 980-988.
- İmamoğlu, E. O., Günaydın, G., & Selçuk, E. (2011). Özgün Benliğin Yordayıcıları Olarak Kendileşme ve İlişkililik: Cinsiyetin ve Kültürel Yönelimlerin Ötesinde. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26 (67), 27-43.
- Kalkan, M., Hamamcı, Z., & Yalçın, İ. (2012). *Evlilik Öncesi Psikolojik Danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Knee, C. R., Patrick, H., & Lonsbary, C. (2003). Implicit Theories of Relationships: Orientations Toward Evaluation and Cultivation. *Personality and Social Psychology Review*, 7 (1), 41-55.
- Kodan, S. (2013). *Evli Bireylerin Evlilik Kalitesi Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Kulik, L. (1999). Gendered Personality Disposition and Gender Role Attitudes Among Israeli Students. *The Journal of Social Psychology*, 139 (6), 736-747.

Möller, A. T., & Van der Merwe, J. (1997). Irrational Beliefs, Interpersonal Perception and Marital Adjustment. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive Behavior Therapy*, 15 (4), 269-279.

Möller, A. T., & Van Zyl, P. D. (1991). Relationship Beliefs, Interpersonal Perception and Marital Adjustment. *Journal of Clinical Psychology*, 28-33.

Madey, S. F., & Rodgers, L. (2009). The Effect of Attachment and Sternberg's Triangular Theory of Love on Relationship Satisfaction. *Individual Differences Research*, 7 (2), 76-84.

Neyer, F. J., & Voigt, D. (2004). Personality and Social Network Effects on Romantic Relationships: A Dyadic Approach. *European Journal of Personality*, 18, 279-299.

Öngen, B., & Aytaç, S. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Değerleri İlişkisi. *Sosyoloji Konferansları*, 48 (2), 1-18.

Özgüngör, S., & Acun Kapıkıran, N. (2011). Erikson'un Psikososyal Gelişim Dönemleri Ölçeklerinin Türk Kültürüne Uygunluğunun Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi: Ön Bulgular. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (36), 114-126.

Reed, J. S., & Dubow, E. F. (1997). Cognitive and Behavioral Predictors of Communication in Clinic-Referred and Non-Clinical Mother-Adolescent Dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 59, 91-102.

Sabatelli, R. M. (1988). Exploring Relationship Satisfaction: A Social Exchange Perspective on the Interdependence between Theory, Research, and Practice. *National Council on Family Relations*, 37 (2), 217-222.

Sakallı, N., & Curun, F. (2001). Romantik İlişkilerle İlgili Kalıpyargılara Karşı Tutumlar. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 22, 31-45.

Sanford, K. (2006). Communication During Marital Conflict: When Couples Alter Their Appraisal, They Change Their Behavior. *Journal of Family Psychology*, 20 (2), 256-265.

Sarı, T. (2008). *Üniversite Öğrencilerinde Romantik İlişkilerle İlgili Akılcı Olmayan İnançlar, Bağlanma Boyutları ve İlişki Doyumu Arasındaki İlişkiler*. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Saraç, A. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişki Doyumunu Yordamada Akılcı Olmayan İnançlar ve Evlilik Öncesi İlişki Algılarının Rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Saraç, A., Hamamcı, Z., & Güçray, S. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişki Doyumunu Yordaması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5 (43), 69-81.

Schwarzwald , J., Koslowsky , M., & Izhak-Nir , E. (2008). Gender Role Ideology as a Moderator of the Relationship between Social Power Tactics and Marital Satisfaction. *Sex Roles*, 59, 657–669.

Seçgin , F., & Tural, A. (2011). Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6 (4).

Stackert , R. A., & Bursik , K. (2003). Why am I unsatisfied? Adult attachment style, gendered irrational relationship beliefs, and young adult romantic relationship satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 34, 1419–1429.

Stanik , C. E., & Bryant , C. M. (2012). Marital Quality of Newlywed African American Couples: Implications of Egalitarian Gender Role Dynamics. *Sex Roles*, 66, 256–267.

Sternberg, R. J. (1986). A Triangular Theory of Love. *Psychological Review*, 93 (2), 119-135.

Surinya, T. (1997). *Gender Role Attitudes Among Thai College Students: Traditional or Egalitarian?* Yüksek Lisans Tezi, Oregon State University, Oregon.

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). Boston: Allyn and Bacon.

Thibaut, J. W., & Kelley, H. H. (1959). *Social Psychology of Groups*, New York: Wiley.

Thibaut, J. W., & Kelley, H. H. (1961). *The Social Psychology of Groups* (Cilt 2). New York: John Wiley&Sons.

Uebelacker , L. A., & Whisman , M. A. (2005). Relationship Beliefs, Attributions, and Partner Behaviors Among Depressed Married Women. *Cognitive Therapy and Research*, 29 (2), 143-154.

Vefikuluçay,Y, D., Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın, L., & Eroğlu, K. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6 (1).

Whisman, M. A., & Friedman, M. A. (1998). Interpersonal Problem Behaviors Associated with Dysfunctional Attitudes. *Cognitive Therapy and Research*, 22 (2). Yıldız, Y. (2012). *İlişkiye İlişkin İnançların Evlilik Uyumunu Yordaması*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçan Üniversitesi, Muğla.

Yüksel, Ö., & Dağ, İ. (2014). Kadınlarda Evlilik Uyumu ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişki: Stresle Baş Etme Biçimleri ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumlarının Aracı Rollerini. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26 (3), 181-187.

Zeyneloğlu, S. (2008). *Ankara'da Hemşirelik Eğitimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Yoplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Zeyneloğlu, S., & Terzioğlu, F. (2011). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 40, 409-420.